

OPPSUMMERING, ANBEFALINGER OG TILTAK FRA

INNSPILLSMØTER OG
NÆRINGSGLIVS-
SEMINAR I VESTRE
VARANGER

2025

OM PROSJEKTET

Nord-Norge har hatt negativ befolkningsutvikling over tid. For å stoppe den negative utviklingen er vi i nord avhengig av innvandring ifølge prognoser. Hva skal til for at folk vil bli boende? Og hva krever det av lokalsamfunnene? Dette har Likestillingscenteret KUN og Vestre Varanger Bygdevekst samarbeidet om i kommunene Tana, Nesseby, Berlevåg og Båtsfjord fra mai til desember 2025.

Gjennom prosjektet har vi arrangert innspillmøter med tilflyttere om hva som må gjøres for å skape mer bo- og blilyst. Det er viktig å understreke at møtene har hatt hensikt å samle erfaringer for å identifisere behov for tiltak, og ikke forskning. Fokuset har vært å få mer innsikt i hvordan tilflyttere opplever lokalsamfunnene, og komme med innspill til tiltak for at folk vil bli boende. Vi har også arrangert seminarer for næringsliv om videreutvikling lokalsamfunnene og hvordan gjøre det mer attraktivt å bo og jobbe i Vestre Varanger, gjennom blant annet å styrke mangfoldet i arbeidslivet. Innhold i seminarene ble laget på bakgrunn av innspillene i innspillmøtene.

INNSPILLSMØTER

I starten av mai 2025 ble det gjennomført innspillmøter i kommunene Tana, Nesseby, Berlevåg og Båtsfjord. Hensikten med møtene var å få frem hva innbyggerne, med særlig vekt på tilflyttere, opplever som styrker og utfordringer ved å bo og leve i sin kommune. Temaene dreide seg først og fremst om inkludering og mangfold, og deltakerne jobbet både individuelt og i grupper for å identifisere positive sider, utfordringer og komme med forslag til forbedringer. Innspillene gir et verdifullt grunnlag for videre arbeid med tiltak som kan bidra til økt trivsel, integrering og bosetting.

Det var variert oppmøte på innspillmøtene, fra under 10 deltakere på innspillmøtet med lavest oppmøte til over 30 på innspillmøtet med flest deltakere. I tillegg kom det 10 skriftlige innspill i forkant av og etter innspillmøtene fra alle fire kommuner. Målgruppa for innspillmøtene var i utgangspunktet innbyggere som nylig hadde flyttet til en av kommunene som inngår i Vestre Varanger, det møtte også opp innbyggere som var tilflyttere, men godt etablert gjennom mange år, og noen få innbyggere som hadde bodd mesteparten av livet sitt i en av kommunene. Majoriteten av deltakerne på innspillmøtene var i yrkesaktiv alder, de aller fleste hadde formell utdanning og/eller yrkeserfaring. Mange oppga at de på tidspunktet for gjennomføring av innspillmøtene ikke fikk brukt sin utdanning eller erfaring. Det var mange personer med innvandrerbakgrunn som deltok, en stor andel var ukrainske flyktninger, i tillegg til arbeidsinnvandrere og tilflyttere som hadde flyttet til en av kommunene på grunn av jobb eller partner. Felles for de fleste deltakerne på alle innspillmøtene var at de i utgangspunktet ikke hadde noen familiær tilknytning til området. Ingen under myndighetsalder har gitt innspill, selv om enkelte av deltakerne på innspillmøtene har gitt innspill på vegne av egne barn og ungdommer. I alle innspillmøtene viste deltakerne svært stor iver og engasjement i prosessen, til sammen har vi fått flere hundre innspill i de fire kommunene.

TANA

Det er særlig nærhet til natur og gode naturopplevelser som trekkes frem som positive sider ved å bo i Tana. I tillegg fremhever mange at de opplever tanaværingene som engasjerte, hyggelige og hjelpsomme. Svømmehallen trekkes frem som en svært viktig arena for mange, og de ønsker seg gjerne et utvidet tilbud, eller et tilbud i forlengelse av åpningstider i svømmehallen som felles mat, åpen cafe etc.

På den andre siden opplever deltakerne på innspillsmøtet at det finnes lite informasjon om tilbud og aktiviteter som finnes lokalt, og at vinter og mørketid kan oppleves tung. Av utfordringer pekte de aller flest deltakere på dårlige veier, lange avstander, samt dyr og mangelfull tilgang på transport som den største utfordringen. I tillegg erfarte mange at tanaværingene var vanskelige å komme innpå, og opplevdes, slik de beskriver det, kranglete.

NESSEBY

Å bo i Nesseby beskrives av mange som en opplevelse preget av ro, trygghet og nærhet til naturen. Flere setter pris på at det er kort vei til skole, jobb og barnehage, og at boliger er rimelige. Nærhet til samisk og kvensk kultur, mulighet for tradisjonshåndverk, og et lokalsamfunn med rause og inkluderende mennesker blir også fremhevet som positive sider. I tillegg nevnes gode arrangementer, lite forbrukspress og følelsen av frihet som viktige kvaliteter.

Samtidig beskriver mange utfordringer knyttet til lange vintre og mørketid, få møteplasser og begrensede fritidstilbud som sport, café og restaurant. Dyre reiser, dårlig transporttilbud, lange avstander og høye levekostnader ble pekt på som de største hindringene. Andre utfordringer er lite variert arbeidsmarked, få butikker, korte åpningstider og dårlig tilgang til helsetjenester. Flere opplever også at det er vanskelig å bli en del av fellesskapet uten å være svært aktiv, og at lavt engasjement og dugnadsånd gjør integrering utfordrende.

BERLEVÅG

Det er særlig nærhet til natur med hav og fjell, samt gode naturopplevelser som jakt, fiske, sanking og turer i skog og mark som trekkes frem som positive sider ved å bo i Berlevåg. I tillegg er mange av deltakerne fornøyd med fritidstilbudene i kommunen, beskriver Berlevåg som et trygt og godt sted for både voksne og barn, samt at det kan være et inkluderende samfunn.

På den andre siden beskriver samtlige av deltakerne på innspillsmøtet at vinteren og mørketiden er krevende. Mørketid, sammen med dyre reiser, dårlig tilgang på transport og dårlig veistandard, beskrives som de største utfordringene ved å bo i Berlevåg. Andre trekker også frem at samfunnet kan være lite imøtekommende overfor nye tilflyttere, at det er lite informasjon om aktiviteter og høye levekostnader som utfordringer ved å bo i Berlevåg.

BÅTSFJORD

Å bo i Båtsfjord beskrives av mange som trygt og nært naturen. Den vakre naturen, muligheten til å fiske, jakte og sanke trekkes frem som store fordeler. Flere setter pris på at det er kort vei til skole, jobb og barnehage, og at boliger er rimelige. Mange opplever at folk er trivelige, og at det er lett å bli kjent med andre i et lite samfunn. God levestandard og gode oppvekstsvilkår for barn nevnes også som positive sider.

Samtidig peker deltakerne på utfordringer som lang vinter og mørketid, få møteplasser og lite varierte fritidstilbud som sport, café og restaurant. Dyre reiser, dårlig transporttilbud, lange avstander og et smalt arbeidsmarked ble fremhevet som de største hindringene. Andre utfordringer er få butikker, dårlig vedlikehold av bygg, lite lekeplasser og samlingspunkter, samt opplevelser av favorisering og sladder i et lite miljø. Mange opplever også at integrering og inkludering er vanskelig, og at mangfold ikke verdsettes. Det kom også innspill om negative forhold i arbeidslivet, som utrygge arbeidsmiljøer, lav lønn, uheldig permitteringspraksis, mobbing og diskriminering. I tillegg ble det meldt om utfordringer i skolen knyttet til lavt faglig nivå og manglende fokus på inkludering og mobbing.

NÆRINGSGLIVSSEMINAR

Vi gjennomførte næringsglivsseminar i både Tana, Nesseby, Berlevåg og Båtsfjord. På seminarene fikk deltakerne en presentasjon av innspillene vi hadde samlet inn. I tillegg ble det holdt foredrag og presentert forskning om stedstilknytting, stedsutvikling, lovverk og plikter knyttet til rasisme og diskriminering, samt hvordan private og offentlige aktører kan jobbe forebyggende.

Deltakerne på næringsglivsseminarene i alle fire kommunene fikk muligheten til å delta i en prosess med å utarbeide konkrete forslag til tiltak for å styrke arbeidet med inkludering av tilflyttere i sine kommuner. Basert på innspillene fra tilflyttere på innspillsmøtene i mai 2025, hadde vi på forhånd utarbeidet temaområder vi ønsket forslag til innspill på. Deltakerne på næringsglivsseminarene jobbet i grupper hvor deltakerne hadde ulik bakgrunn. Deltakerne jobbet med følgende temaområder:

Gruppene valgte selv temaområde de ville jobbe videre med i prosessen ut i fra hvilke behov de anså fantes i hver enkelt kommune. Hver gruppe utarbeidet ett konkret forslag til tiltak i sin kommune ut ifra følgende spørsmål:

Hvordan kommer vi i gang med tiltaket?

Hvem er ansvarlig for prosessen?

Hvem er støttespillere?

Hvem skal følge opp arbeidet videre?

Mange grupper valgte samme, eller like temaområder. I oversikten under er forslag på like temaområder, eller tiltak, slått sammen.

FORSLAG TIL TILTAK I TANA KOMMUNE

1. Kartlegging og informasjonsdeling om sosiale tilbud og nettverk i kommunen

Temaområde:

Sosiale aktiviteter og nettverksbygging

Målgruppe:

Alle kommunenes innbyggere, gamle, unge, tilflyttet, fastboende +++

Ansvarlig for prosess og implementering:

Kulturavdelingen (Tana kommune)

Mulige/naturlige samarbeidsaktører:

Folkehelsekoordinator, bygdelagene, tilflyttertjenesten, eksisterende nettverk, lag og foreninger

Det finnes mange små og store sosiale arenaer i kommunen som ikke er synlige/kommunisert godt til innbyggerne. Dette gjelder alt fra organiserte tilbud i regi idrettslag, til mer uformelle treff som arrangeres i for eksempel bygder rundt om i kommunen.

I dette tiltaket ønsker bidragsyterne å gjøre en grundig og systematisk kartlegging av alle aktiviteter og nettverk i kommunen, både i bygdene og kommunesentrum og å synliggjøre dette i en aktivitetskalender som blir lett tilgjengelig. I tillegg er uføre og pensjonister en uutnyttet ressurs som kan bør benyttes i arbeidet med å skape både flere nettverk og sosiale treff.

Forslag til videreutvikling:

- Generasjonstreff, oppfyller behov for de som ikke har besteforeldre, eller de som ikke har barnebarn
- La ungdommene bli hørt på om hvordan de vil ha det, medvirkning.
- Skape en lavterskel møteplass på ettermiddagstid, der man kan møtes for å ta en kaffe eller å slå av en prat. På dagtid har folk flest arbeid eller skole og kan ikke benytte seg av tilbudet som finnes på Galleri Martin hver fredag. Forslag at et ettermiddagstilbud for eksempel kan drives av de ressurssterke flyktingene i kommunen.
- Bruktbutikk eller byttetorg som en sosial møteplass, kan være driftet av frivillige. Tilbudet som drives i dag av frivilligsentralen er for lite/har for liten plass og er ikke godt nok kommunisert. Forslag om å bruke miljøbygget til dette formålet og gjøre tilbudet større og tydeligere kommunisert.

2. Skape nettverksarenaer mellom små næringsaktører

Temaområde:

Bedre kobling mellom arbeidsgivere og potensielle arbeidstakere

Målgruppe:

Tilflyttere og personer utenfor arbeidslivet

Ansvarlig for prosess og implementering:

Tilflyttertjenesten og NAV, alternativt en egen koordinator i samarbeid mellom relevante aktører som kommune, Sápmi næringshage, NAV eller andre.

Mulige/naturlige samarbeidsaktører:

Øst-Finmark kunnskapscenter, Trainee Finnmark, Tana kommune, Vestre-Varanger Bygdevekst, Sápmi næringshage, kunnskapsmiljø i nord som for eksempel UiT

En viktig forutsetning for å lykkes med å matche potensielle arbeidssøkere og arbeidsgivere er gode arbeids- og kompetansemiljø, som for eksempel Vestre-Varanger plankontor. For å skape dette også hos små bedrifter og enkeltmannsforetak er et forslag å etablere samarbeid på tvers av små næringsaktører. Dette kan for eksempel gjøres med å opprette en egen koordinerende rolle til dette formålet. Forslag til tiltak for å styrke samarbeid og å skape synergier for små bedrifter:

- Etablere en koordinerende rolle eller team som jobber langsiktig for å etablere nettverk mellom små bedrifter og som kan matche kompetanse hos arbeidssøkere og bedrifter.
- Felles åpne møtepunkt i faste intervall, for eksempel hver 6. mnd. der arbeidsgivere/bedrifter introduserer bedriftenes behov for kompetanse arbeidskraft
- Felles lunsj, turer eller andre sosiale tiltak
- Felles kompetansehevingstiltak på områder som er universelle for alle aktører, som for eksempel HMS, arbeidsmiljø, brannvern, førstehjelp, arbeidslovgiving ++
- Rekruttering, felles karrieredag, yrkesmesse eller samarbeid med kunnskapsinstitusjoner

- Etablere en ordning mellom bedrifter der personer utenfor arbeidslivet eller uten formell kompetanse kan få hospitere/ha praksis i små bedrifter for å prøve ut om det kan være en god arbeidstaker-arbeidsgiver match.

For å lykkes med å beholde og å inkludere nytilflyttede i arbeidslivet er det viktig å komme i gang tidlig. På dette området kan det være aktuelt å bruke lag, foreninger, frivillige eller pensjonister til å informere om mulighetene som finnes lokalt og formidle kontakt til koordinatorrollen som er foreslått i dette tiltaket. Kommunen og tilflyttertjenesten spiller en særlig viktig rolle med tanke på informasjon og formidling.

3. Velkomstportal og velkomstbrev

Temaområde:

Velkomst til innflyttere og informasjon om muligheter

Målgruppe:

Alle som er nye i Tana, men vil også være nyttig for de som allerede har bodd i Tana en stund.

Ansvarlig for prosess og implementering:

Tana kommune med en egen koordinator, kulturavdelingen er foreslått som ansvarlig. Kjelfrid er nevnt som en mulig person som kan ha dette ansvaret.

Mulige/naturlige samarbeidsaktører:

Frivillige lag og foreninger, Vestre Varanger bygdevekst, næringsliv, Folkeakademiet og andre kommunale tjenester

Det er mye som skjer i Tana kommune, både i bygdene og i Tana Bru, men informasjon om aktiviteter, tilbud, bedrifter, lag og foreninger er ikke tilgjengelig for innbyggere, særlig ikke for nytilflyttede. Et konkret forslag er utvikle en egen tjeneste i kommunal regi som har ansvar for inkludering og koordinering med tanke på tilflyttere. Konkrete forslag til ansvarsområder og aktiviteter som kan tillegges en slik rolle er:

- Utvikle og vedlikeholde nettsiden til Tana kommune. Bygge inn en egen portal/knapp/løsning for tilflyttere som inneholder informasjon om aktiviteter, tilbud og offentlige tjenester. Nettsiden bør inneholde en funksjon der man kan registrere seg som nytilflyttet for å bli kontaktet av kommunen, samt et kart over Tana og en oversikt over hvor man kan finne ulike tjenester og tilbud.

- Ønske nye innbyggere velkommen (etter at de har registrert seg på nettsiden). Kan for eksempel være et velkomstbrev eller et fysisk møte.
- Utvikle, vedlikeholde og oppdatere en egen digital aktivitetskalender for Tana kommune som også tilhører nettsiden.
- Arrangere jevnlig tilflytterkvelder både for nye og gamle innbyggere i samarbeid med for eksempel Folkeakademiet eller Kievra.
- Arrangere guidet tur i sentrum av kommunen
- Arrangere en årlig lag- og foreningsmesse for å vise frem hva som finnes i kommunen.

I tillegg kan en slik tjeneste/koordinatorrolle samarbeide med lokalt næringsliv om inkludering av nye innbyggere i arbeidslivet, gjennom for eksempel en felles velkomstpakke/ordning for bedrifter i Tana der nyansatte får en fadder/mentor på jobb og informasjon om både arbeidsplassen og kommunen. Videre kan rollen kobles til alle de andre forslagene fra næringslivsseminaret i Tana kommune.

FORSLAG TIL TILTAK I NESSEBY KOMMUNE

1. Digital aktivitetskalender

Temaområde:

Sosiale aktiviteter og nettverksbygging

Målgruppe:

Tilflyttere og fastboende, både unge og eldre innbyggere i kommunen

Ansvarlig for prosess og implementering:

Forslag om at Sápmi næringshage driver dette tiltaket som et prosjekt i samarbeid med aktuelle aktører i Nesseby.

Mulige/naturlige samarbeidsaktører:

Bygdevekst, lag og foreninger, kommunen der det er naturlig.

Det er behov for en samlet oversikt over aktiviteter og nettverk i kommunen. Forslaget innebærer å etablere en aktivitetskalender som kobles til kommunens hjemmeside, med mulighet for å linke til nabokommuner. Kalenderen kan på sikt utvikles til et «aktivitetshjul» eller lignende. I oppstarten må det gjøres en grundig kartlegging av lag, foreninger og arrangementer, og deretter må hver aktør ta ansvar for å vedlikeholde og oppdatere informasjonen.

Bygdevekst arbeider med å etablere en felles aktivitetskalender for alle kommunene, og det vurderes om denne kan integreres i Bygdeveksts egen hjemmeside. Det er samtidig behov for å sikre finansiering og ansvar for vedlikehold for en slik nettside etter at prosjektet avsluttes. Som et alternativ til en nettside kan en innbyggerapp vurderes, for eksempel løsninger som Hood eller andre nabolagsapper. Det må også tas hensyn til hvordan man når grupper som ikke benytter digitale løsninger. I tillegg kan analoge tiltak som «Venners-venners fest» være en god arena for å presentere organisasjoner og tilbud. Et sentralt spørsmål er hvem som kan ta kostnadene og ansvaret for drift og oppdatering av en app eller nettside. Kommunene bør se dette i sammenheng med bosettingsarbeid, da investering i synlighet og inkludering kan bidra til å tiltrekke og beholde innbyggere.

2. Koordinert innsats og velkomst ovenfor nye innbyggere

Temaområde:

Velkomst til innflyttere og informasjon om muligheter

Målgruppe:

Tilflyttere, nye innbyggere, familier, ungdom og voksne

Ansvarlig for prosess og implementering:

Kommunen ved en styringsgruppe med for eksempel skole, barnehage og bibliotek

Mulige/naturlige samarbeidsaktører:

Bygdevekst, lag og foreninger bruke hele kommunenes nettverk også kommunale tjenester.

Tiltaket skal bidra til å bygge nettverk, skape tilhørighet og gjøre det enklere for nye innbyggere å bli en del av lokalsamfunnet. Det anbefales å kartlegge innbyggernes kompetanse og ressurser for å involvere dem i arbeidet, og vurdere en tilflytterportal for registrering og informasjon. Det er en styrke i Nesseby at «alle kjenner alle» dette kan brukes til å etablere fadderordninger/fadderfamilier. Det er forslått at tiltaket gjennomføres i flere deler:

- Kartlegge innbyggere hvordan kan vi involvere dem og unytte deres ressurser best
- Etablere en digital tilflytterportal der innflyttere kan melde seg inn og skrive inn litt informasjon om seg selv slik at de kan bli koblet til en fadder.
- La innbyggerne ta seg av tilflyttere og inkludere i lokalsamfunnet. Både for å informere om hvem som er hvem, om aktiviteter og introdusere til lokalsamfunnet.
- Det skjer allerede en del spennende ting i Nesseby, men det kan være vanskelig å få folk til å komme, dette må det jobbes videre med.

Det er mulig å tenke at dette og andre tiltak bør gjennomføres ved hjelp av søkbare midler. Det kan for eksempel opprettes en egen stilling til dette som man kan tenke seg blir en selvkost stilling på sikt. Noen kan spesialisere seg på å søke midler og å rapportere på dette som kan bli en god mulighet for kommunen til å finansiere flere prosjekter knyttet til inkludering og bosetting.

3. Møteplass og inkludering i biblioteket

Temaområde:

Velkomst til innflyttere og informasjon om muligheter

Målgruppe:

Voksne innbyggere med fokus på de nye innbyggere, men kan være alle

Ansvarlig for prosess og implementering:

Kommunen ved bibliotekansvarlig

Tiltaket kombinerer velkomstarbeid med etablering av lavterskel møteplasser og handler om å gi tilflyttere en god velkomst og samtidig skape møteplasser i lokalsamfunnet. Biblioteket foreslås som en lavterskel arena for sosiale aktiviteter, med idéer som spillekvelder eller en månedlig onsdagsklubb. Målet er å teste ulike tilbud og la deltakerne selv komme med innspill til aktiviteter.

Tiltaket passer godt med Bygdeveksts mål om å etablere møteplasser. Biblioteket trekkes frem som en lett tilgjengelig og inkluderende arena for dette arbeidet.

4. Skape mer synlighet for Sápmi næringshage i Nesseby

Temaområde:

Bedre forutsetninger for gründere

Målgruppe:

Potensielle gründere og fremtidige næringslivsaktører i Nesseby

Ansvarlig for prosess og implementering:

Sápmi næringshage

Mulige/naturlige samarbeidsaktører:

Nesseby kommune, NAV og næringsforum

Tiltaket kombinerer velkomstarbeid med etablering av lavterskel møteplasser og handler om å gi tilflyttere en god velkomst og samtidig skape møteplasser i lokalsamfunnet. Biblioteket foreslås som en lavterskel arena for sosiale aktiviteter, med idéer som spillekvelder eller en månedlig onsdagsklubb. Målet er å teste ulike tilbud og la deltakerne selv komme med innspill til aktiviteter.

Tiltaket passer godt med Bygdeveksts mål om å etablere møteplasser. Biblioteket trekkes frem som en lett tilgjengelig og inkluderende arena for dette arbeidet.

FORSLAG TIL TILTAK I BERLEVÅG KOMMUNE

1. Styrke kommunikasjon mellom næringsforening, næringshage og kommune

Temaområde:

Bedre forutsetninger for gründere

Målgruppe:

Alle som vil etablere næringsvirksomhet i Berlevåg

Ansvarlig for prosess og implementering:

Næringsforening, Næringshage og Nærings sjef Berlevåg kommune

For å styrke entreprenørskap og næringsutvikling i Berlevåg kommune er det behov for en tydeligere struktur og bedre informasjonsflyt mellom næringsforeningen, kommunen og andre relevante aktører. Det bør være klart definert hvem gründere skal henvende seg til for veiledning og støtte slik at prosessen oppleves enkel og forutsigbar. Kommunen gir allerede ti gratis timer

hos Linken næringshage til de som ønsker å satse på entreprenørskap, eller gründervirksomhet. Dette tilbudet er lite kjent og bør synliggjøres bedre.

Næringssjefens rolle må inkludere mer aktiv oppfølging av innspill fra næringsforeningen og gründermiljøet. Det foreslås at næringsforeningen, Linken Næringshage og næringssjefen avtaler et felles møte for å avklare ansvar, roller og videre oppfølging. Et slikt samarbeid kan bidra til å skape en helhetlig strategi for hvordan kommunen kan legge til rette for gründere, både gjennom praktisk støtte, nettverksbygging og synliggjøring av eksisterende ressurser.

2. Lokal nettløsning for å koble arbeidsgivere og arbeidstakere

Temaområde:

Bedre kobling mellom arbeidsgivere og potensielle arbeidstakere

Målgruppe:

Potensielle grundere og fremtidige næringslivsaktører i Berlevåg

Ansvarlig for prosess og implementering:

Næringssjef Berlevåg kommune

Mulige/naturlige samarbeidsaktører:

Bygdevekst

Tiltaket handler om å etablere en tydelig og effektiv kobling mellom arbeidsgivere og personer som ønsker arbeid, eller å starte egen virksomhet. I dag er ikke alle ledige stillinger synlige på plattformer som Finn eller Arbeidsplassen, noe som gjør det vanskelig for arbeidssøkere å få oversikt. Det foreslås å utvikle en felles arena, for eksempel en lokal nettløsning, der arbeidsgivere kan legge ut ledige stillinger og gründere kan finne samarbeidspartnere. Tiltaket bør starte med et oppstartsmøte for å avklare roller og ansvar.

Det overordnede ansvaret bør ligge hos næringssjefen, men flere aktører kan bidra til gjennomføring. Bygdevekst kan ta rolle i oppstarten, for eksempel ved å kjøpe domene og etablere løsningen, men det må sikres kommunal oppfølging og drift når Bygdevekst-prosjektet avsluttes. Tiltaket krever også en plan for finansiering og vedlikehold, slik at løsningen blir bærekraftig over tid.

3. Fysisk og digitalt velkomsthefte

Temaområde:

Velkomst til innflyttere og informasjon om muligheter

Målgruppe:

Nye tilflyttere i Berlevåg kommune

Ansvarlig for prosess og implementering:

Berlevåg kommune for eksempel frivilligsentralen

Mulige/naturlige samarbeidsaktører:

Samarbeid med lag, foreninger og andre som driver tilbud i kommunen

For å gi nye innbyggere en god start i kommunen er det behov for bedre og mer strukturert informasjon. Mange etterlyser en velkomstpakke som gir oversikt over tilbud og tjenester, både offentlige, private og frivillige. Kommunen bør ha hovedansvaret for å utarbeide denne pakken, men de som driver ulike tilbud må bidra med oppdatert informasjon. Berlevågnytt har allerede en aktivitetskalender som kan brukes som utgangspunkt, med lenker til mer detaljert informasjon. Frivilligsentralen kan ha en koordinerende rolle i å samle og sy sammen innholdet. Det er viktig at løsningen ikke blir for omfattende, men enkel og oversiktlig. Det foreslås også å lage et årshjul for oppdatering av informasjonen.

Velkomstpakken bør finnes både som fysisk hefte og i digitalt format og bør inneholde stedskart med oversikt over:

- Sentrale lokasjoner i kommunen
- Viktige tjenester
- Kontaktinformasjon til viktige aktører
- Aktivitetsinformasjon

For nye ansatte både i offentlig og privat sektor kan en fadderordning være et godt supplement til velkomstheftet. Ledere i privat næringsliv og enhetsledere i kommunen må melde inn nye innbyggere slik at de kan få velkomstpakke med hefte og eventuelt annet.

FORSLAG TIL TILTAK I BÅTSFJORD KOMMUNE

1. Oppgradere kommunens nettside og tilgjengeliggjøre informasjon

Temaområde:

Velkomst og informasjon til innbyggere

Målgruppe:

Hele lokalbefolkningen, med særlig fokus på fremmedspråklige og nye tilflyttere

Ansvarlig for prosess og implementering:

Båtsfjord kommune

Ansvarlig for prosess og implementering:

Bygdevekst, frivilligsentralen, lokale bedrifter (f.eks. Lerøy), lag og foreninger

Mange innbyggere opplever at det er vanskelig å finne informasjon om aktiviteter og tjenester i Båtsfjord. Kommunens nettside er kun på norsk, og mye annonsering skjer via Facebook, noe som gjør at mange går glipp av viktige tilbud. Tiltaket skal gjøre informasjon mer tilgjengelig, flerspråklig og synlig, både digitalt og fysisk.

For å løse dette foreslås det å oppgradere kommunens hjemmeside med innhold på flere språk og en mer brukervennlig struktur. I tillegg bør informasjon gjøres synlig på flere arenaer enn bare digitale plattformer, for eksempel gjennom informasjonsskjermer på strategiske steder som legekontor, butikker og kantiner, samt analoge oppslagstavler.

Kommunen må ta hovedansvaret for drift og oppdatering av løsningen, men samarbeid med lokale bedrifter kan bidra til å bruke eksisterende infoskjermer til kommunal informasjon. Utfordringen med synlighet og tilgjengelighet går igjen i alle kommuner, og dette tiltaket bør derfor prioriteres. Personlige invitasjoner og lavterskeltiltak kan også være viktige for å øke deltakelsen.

Som et supplement til en ny nettside foreslås det å arrangere en fast aktivitetsdag eller messe der lag, foreninger og aktører kan vise frem tilbudene sine.

2. Samarbeidsforum for fritidsaktiviteter

Temaområde:

Sosiale aktiviteter og nettverksbygging

Målgruppe:

Hele lokalbefolkningen både barn, ungdom og voksne

Ansvarlig for prosess og implementering:

Frivilligsentralen i samarbeid med lag og foreninger

Ansvarlig for prosess og implementering:

Bygdevekst, lokale bedrifter, kommunale tjenester lag og foreninger

I dag finnes det mange aktører og organisasjoner som tilbyr ulike aktiviteter, men informasjonen er fragmentert og lite systematisert. For å skape bedre oversikt og øke deltakelsen foreslås det å etablere et samarbeidsforum der aktører kan møtes og koordinere tilbudene sine. I tillegg til å etablere et samarbeidsforum, bør det utarbeides en egen aktivitetsplan som viser hva som skjer gjennom året vil være et viktig verktøy, og denne bør gjøres tilgjengelig på kommunens nettsider, med oversettelser til flere språk for å sikre inkludering. Det er naturlig å tenke at samarbeidsforumet tar dette ansvaret.

I tillegg kan samarbeidsforumet se på hvordan man kan bruke mangfoldet i kommunen som en ressurs. Foreldre med innvandrerbakgrunn kan bidra som instruktører eller trenere, og erfaringer fra ulike kulturer kan gi nye tilbud til barn og unge.

Det er viktig å sikre god informasjon om fritidsaktiviteter og tilbud til barn og unge slik at alle som ønsker kan delta. Det er behov for kulturkvelder og lavterskel møteplasser som skaper fellesskap og gir rom for deltakelse. Dette er også tiltak som samarbeidsforumet kan ta ansvar for å gjennomføre. For å nå ut til flest mulig bør informasjon formidles gjennom flere kanaler, blant annet digitale informasjonsskjermer på sentrale steder og oppslagstavler.

3. Flekisbelt og lokalt busstilbud

Temaområde:

Styrke kollektivtilbud

Målgruppe:

Lokalbefolkningen i Båtsfjord, særlig rettet mot barn, eldre og innvandrere

Ansvarlig for prosess og implementering:

Styringsgruppe med relevante aktører, for eksempel kommune, frivilligsentral og idrettslag

Ansvarlig for prosess og implementering:

Bygdevekst, reiselivsaktører, Linken, Fiskerigruppa, NAV, flyktningtjenesten, Snelandia

Tiltaket handler om å etablere et fleksibelt og lett tilgjengelig skysstilbud som kan dekke lokale behov og redusere opplevde transportutfordringer. Tilbudet driftes privat/frivillig som et supplement til annen offentlig transport. Det kan for eksempel være skys til organiserte aktiviteter for barn eller skys til tjenester som ikke finnes i Båtsfjord. Hensikten er å skape et tilbud som kan brukes av lokalbefolkningen til hverdagsformål, samtidig som det gir synergier med turistnæringen i høysesong. Forslag til gjennomføring og videre arbeid med tiltaket:

- Kartlegge behovene i kommunen og gjennomføre en behovsundersøkelse
- Vurdere bruk av minibuss innad i Båtsfjord for skolebarn, barnehagebarn, eldre og innvandrere
- Samarbeide med reiselivsaktører for å utnytte bussene i turistsesongen og lokalbefolkningen ellers
- Etablere samarbeid med Bygdevekst og andre aktører for finansiering (sponsormidler, spleiselag)
- Søke midler til drift av tilbudet
- Opprette en styringsgruppe og utpeke en prosjektansvarlig for oppfølging
- Vurdere samarbeid med Snelandia for å styrke tilbudet

Å sikre at alle som ønsker kan delta på tilbud og arrangement skaper en større forutsetning for inkludering, men gjør det også mer attraktivt å bo i Båtsfjord. For å følge opp tiltaket er det viktig med samarbeid mellom de ulike aktørene, men også å etablere en prosjektansvarlig.

ANBEFALINGER OG VIDERE ARBEID

Dette kapittelet oppsummerer anbefalinger for videre arbeid i Tana, Nesseby, Berlevåg og Båtsfjord. Anbefalingene bygger på innspill fra innspillsmøtene og næringslivsseminarene i kommunene, samt forskningsbaserte og praksisnære råd fra norske kunnskapsmiljøer som blant annet IMDi, KS, Distriktsenteret og Fafo. Vi har summert opp noen overordnede anbefalinger knyttet til å jobbe forebyggende med diskriminering og til sammen sju konkrete anbefalinger basert på forslag til tiltak i næringslivsseminarene. Hver enkelt kommune må vurdere hva som blir mest hensiktsmessig i sitt lokalsamfunn.

Demografiske endringer og økt mangfold kan føre til større risiko for rasisme og diskriminering

Utgangspunktet for prosjektet er de demografiske endringene Nord-Norge og hvordan landsdelens avhengighet av arbeidsinnvandring skaper økt mangfold. Vi ser imidlertid at deltakere i innspillsmøtene i liten grad tematiserer mangfold. Innspillene som har kommet gjennom dialogmøter handler primært om tilgang til sosiale møteplasser, transport og informasjon. Dette er viktige samfunnsstrukturer som kan bidra til trivsel og inkludering.

Erfaringer med opplevd negativ forskjellsbehandling, rasisme og utenforskap, har blitt delt privat i etterkant av møter, enten skriftlig eller muntlig. Det er vanskelig å dele disse erfaringene i fellesskap fordi det er sårt, en ikke vil virke utakknemlig eller det er små steder og man ikke vil bli husket for å ha snakket om noe så ubehagelig. Samtidig har rasisme og diskriminering blitt løftet opp på næringslivsseminarene i både Tana, Nesseby og Berlevåg, og blir beskrevet som noe som forekommer, og som det jobbes forebyggende mot. Det var klart flest innspill fra innbyggere med opplevelser av negativ forskjellsbehandling i Båtsfjord kommune. Likevel beskrev representanter fra kommunen på næringslivsseminaret at de var fornøyde med situasjonen og kommunens innsats på området. Opplevelser av negativ forskjellsbehandling ble blant annet forklart med at innvandrere selv ikke ønsker å integrere seg, at det er for stor forskjell i kultur og at de opplever seg selv som gode på likeverdige tjenester og inkludering. Vi observerte et gap mellom minoritetenes erfaringer og forståelsen av utfordringsbildet hos de som tilbyr tjenester i Båtsfjord kommune. For kommunene i Vestre Varanger kan det være hensiktsmessig å jobbe videre med samfunnsutvikling som tar høyde for at rasisme og diskriminering forekommer. Som for eksempel kan innebære å jobbe mer kompetanse om fordommer, holdninger og forskjellsbehandling.

Både gjennom dette arbeidet, men også gjennom eksisterende forskning vet vi at rasisme og diskriminering forekommer i Norge. Selv om det finnes et vern mot negativ forskjellsbehandling, gjennom likestillings- og diskrimineringsloven, vet vi at det likevel inntreffer. Gjennom forskning vet vi blant annet at innvandrere har vanskeligere for å få jobb, tjener mindre, og at enkelte grupper som muslimer og personer med afrikansk opphav er særlig utsatt for rasisme og fordommer. En rekke kommuner har også kartlagt rasisme. Det er godt dokumentert at diskriminering forekommer, samtidig som vi plikter å jobbe aktivt for å forebygge alle former for rasisme gjennom aktivitets- og redegjøringsplikten. For kommuner som er særlig avhengige av innvandring for å holde befolkningsveksten stabil, kreves det en helhetlig og strukturert tilnærming for å forebygge rasisme og diskriminering. For å lykkes med å tiltrekke seg innvandrere og for at disse skal bli boende i kommunene over tid, er det viktig å ha fokus på inkludering, men også på diskriminering som risiko. Vi anbefaler at dette arbeidet forankres i ledelsen i kommuner, og at det settes i gang tiltak for økt kompetanse om mangfold og diskriminering på arbeidslivet, men også i samfunnet i sin helhet. Kommunene har både en rolle for å ivareta mangfold og å jobbe med inkludering som forvaltningsorgan og tjenesteleverandør, men også et ansvar som arbeidsgiver og virksomhet.

Eksempel og verktøy

Eksempel: Drammen kommune, mangfold og inkludering som politisk satsningsområde

Eksempel: Trondheim kommunes handlingsplan for et mangfoldig arbeidsliv i vår organisasjon

Verktøy: Veileder til aktivitets- og redegjørelsesplikt for offentlige myndigheter

1. Tilflytterkoordinator og felles velkomstportal

Innspillene fra kommunene viser at nye innbyggere etterlyser én tydelig inngang til kommunen, bedre oversikt over tjenester og en mer strukturert velkomst. Dette gjelder både bolig, arbeid, fritid og møteplasser.

Anbefalinger:

- En regional eller kommunal tilflytter- og inkluderingskoordinator med ansvar for velkomst, informasjon og kobling til næringsliv og frivillighet.
- Digital velkomstportal med informasjon om tjenester, aktiviteter, bolig, arbeid og frivillighet – samlet på ett sted.
- Velkomstpakke (digital og fysisk) + rutine for registrering av nye innbyggere og velkomstmøter.

2. Forbedre og samordne kommunikasjon, også på flere språk

Innbyggerne beskriver en uoversiktlig informasjonsflyt og etterlyser flerspråklig informasjon og bedre oversikt over fritidsaktiviteter og tjenester. Dette bør også ses i sammenheng med anbefalinger om inkluderings- og tilflytterkoordinator og velkomstportal.

Anbefalinger:

- Utvikle en kommunikasjonsstandard for inkludering: flerspråklig, jevnlig oppdatert og tilgjengelig både digitalt og på papir.
- Etablere informasjonsskjermer/oppslagstavler på hensiktsmessige steder.
- Sikre at lag og foreninger får faste rutiner for å melde inn aktiviteter.

3. Styrke møteplasser og etablere felles aktivitetskalender

Innbyggerne beskriver mangel på tydelige møteplasser, og mange foreslår bibliotek, kulturkvelder, byttetorg, bruktrom og ungdomsaktiviteter. Dette går igjen i alle kommunene.

Anbefalinger:

- Utvikle bibliotek og kulturlokaler som lokal møteplass for hele lokalsamfunnet til for eksempel spillekvelder, språkkafé, kulturkvelder, foredrag mfl.
- Lage en felles aktivitetskalender, både digital og i papirformat, samordnet av Bygdevekst og kommunene ved tilflytter koordinator(er).

4. Styrke samarbeid mellom kultur, frivillighet og kommune

Mange nye innbyggere etterlyser inkluderende fritids- og kulturaktiviteter, og ønsker både å delta og bidra.

Anbefalinger:

- Opprette samarbeidsforum for fritid og kultur, hvor lag, foreninger, kommune møtes i hver kommune.
- Støtte ordninger som rekrutterer innvandrere som frivillige, trenere, instruktører og kulturformidlere.
- Arrangere kulturkvelder, generasjonstreff og lavterskelaktiviteter på tvers av alder, språk og kulturell bakgrunn.

5. Styrke kommunikasjon mellom arbeidsgivere og arbeidssøkere

Innspillene fra møter med næringslivet viser behov for bedre kobling mellom arbeidsgivere og arbeidssøkere, mer synlig kompetanse, og flere muligheter for praksis og hospitering.

Anbefalinger:

- Etablere et arbeidsgiverforum i hver av kommunen som møtes minst to ganger i året. Bør være i samarbeid med NAV, næringshage, kommune og Bygdevekst.
- Innføre hospiterings- og praksisløp i lokale bedrifter, særlig i bransjer med rekrutteringsutfordringer.
- Arrangere karrieredager og opplæringskvelder for både arbeidsgivere og arbeidstakere.

6. Skape bedre rammer for gründerskap og næringsutvikling

Innspillene viser behov for møteplasser og veiledning for gründere, særlig i Berlevåg og Nesseby. Flere etterlyser synlighet om eksisterende tilbud. Dette gjelder også personer med innvandrerbakgrunn som ikke har lang botid. Informasjon om gründerskap bør derfor tilpasses og formidles hensiktsmessig.

Anbefalinger:

- Etablere et regionalt gründernetverk med samlinger på kveldstid.
- Samarbeide mer systematisk med næringshager og regionale aktører.
- Lage en oversikt over alle støtteordninger og veiledningstilbud spesielt rettet mot nye innvandrere og unge voksne som synliggjøres og kommuniseres både digitalt og fysisk.

7. Pilot for fleksibel transport / fleksibuss

Transport trekkes frem som det største hinderet for deltakelse, spesielt i Båtsfjord. Fleksibel skyss nevnes som et konkret ønske fra innbyggerne.

Anbefalinger:

- Gjennomføre en pilot for fleksibel transport (bestillingsskyss/fleksibuss) i Båtsfjord – og vurdere tilsvarende ordninger i de andre kommunene. Se til Tana der det finnes en ordning med flexibuss?
- Koble transporttilbudet til aktivitetskalenderen, slik at tilgangen til aktivitet forbedres.
- Samarbeid med fylkeskommunen og Snelandia.

Kilder og inspirasjon for videre arbeid:

- Distriktssenteret – Integrering i distriktskommuner: en kunnskapsstatus om integreringsprosesser og inkluderingstiltak i distriktskommunar
- Distriktssenteret – Tilflytting- og rekrutteringsarbeid i distriktene – en oppsummering av kunnskap
- Distriktssenteret – Slik kan du rigge en tilflyttertjeneste (veileder / verktøy)
- IMDi – Nasjonal veileder for etablering av velkomstilbud til arbeidsinnvandrere og deres familier
- Fafo – Forskningstemasider
- IMDi – Hvordan kan kommuner kartlegge rasisme og diskriminering?
- MIKA – Praktiske prosjekterfaringer og gode eksempler på tiltak som fremmer etnisk mangfold og inkludering på arbeidsplassen

VIDERE ARBEID I VESTRE VARANGER BYGDEVEKST

Prosjektet Mangfold i arbeidslivet har gitt verdifull innsikt i hva som skal til for å skape bo- og blilyst i kommunene Berlevåg, Båtsfjord, Nesseby og Tana. Innspillene fra tilflyttere og næringsliv viser tydelig at trivsel, inkludering og tilgjengelig informasjon er avgjørende for å beholde folk i regionen. Denne kunnskapen har lagt grunnlaget for videre satsinger, og prosjektene Bo og Bli, Én dør inn og Møt mæ! Se mæ! bygger direkte på disse erfaringene. Målet er å styrke lokalsamfunnene gjennom helhetlige tiltak som gjør det enklere å flytte til, bli boende og delta aktivt i samfunnet.

Veien videre handler om å etablere strukturer som gir nye innbyggere en tydelig inngang til kommunen, med en velkomstportal som samler informasjon om tjenester, aktiviteter, bolig og arbeid. Samtidig må kommunene og næringslivet arbeide systematisk med inkludering og mangfold, blant annet gjennom kompetanseheving, forebygging av diskriminering og etablering av ordninger som praksisplasser og hospitering. Dette vil bidra til å skape et mer åpent og attraktivt arbeidsliv.

Kommunikasjon og synlighet er et annet viktig satsingsområde. Informasjon om aktiviteter og tjenester må være lett tilgjengelig, flerspråklig og oppdatert, både digitalt og fysisk. En felles aktivitetskalender for hele regionen vil gjøre det enklere for innbyggere å delta i sosiale og kulturelle tilbud. I tillegg må det etableres møteplasser som skaper fellesskap og tilhørighet, for eksempel gjennom bibliotek, kulturhus og lavterskeltilbud som språkkafé, kulturkvelder og generasjonstreff. Slike arenaer bidrar til å bygge broer mellom mennesker med ulik bakgrunn og styrker lokalsamfunnets sosiale kapital.

Arbeidet med fleksible arbeidstidsordninger og attraktive arbeidsplasser vil fortsette, med mål om å gjøre regionen mer konkurransedyktig i kampen om kompetent arbeidskraft. Det samme gjelder satsingen på gründerskap og næringsutvikling, der møteplasser, nettverk og synliggjøring av støtteordninger skal gi flere mulighet til å realisere sine ideer.

Gjennom disse tiltakene skal Vestre Varanger Bygdevekst bidra til å skape et mer inkluderende, attraktivt og bærekraftig lokalsamfunn. Arbeidet krever samarbeid mellom kommuner, næringsliv, frivillighet og regionale aktører, og må forankres både politisk og administrativt. Med en helhetlig tilnærming og tydelig organisering kan vi legge grunnlaget for vekst og trivsel i hele regionen.

